

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserter) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 14. aprila 1899.

Politiški oddelek.

Shod trgovcev in obrtnikov.

Pri konsumnih društvih na Kranjskem ni vse tako, kakor bi moralo biti. To priznavajo vsi treznomisleči krogi in mnogi odlični poslanci katoliško-narodne stranke.

Delovanje konsumnih društev, katero se mora obsojati, v kolikor je škodljivo in nedopustno, je obudilo odpor trgovcev in obrtnikov. Slednjim gre za eksistenco, in so se zategadelj začeli že pred nekaj časom potezati za protiorganizacijo, ki naj varuje trgovske in obrtne interese.

Uspeh tega potezanja je bil shod trgovcev in obrtnikov dne 6. t. m. v Ljubljani. Shod je bil res velečasten, a dasi se je izrekla marsikaka preostra beseda, mu vender ne gre odrekati pomena.

Predsednikom shoda je bil izvoljen A. Pogačnik, trgovec iz Cirknice; prvim podpredsednikom ljubljanski trgovec I. Terdina; drugim podpredsednikom načelnik ljubljanske gostilničarske zadruge, Tosti; zapisnikarjem pa Fürsager, trgovec iz Radovljice.

Župan Hribar je v pozdravu pojasnil pravo načelno stališče glede zadrug, rekši, da sme shod protestovati samo proti bolehnim izrastkom zadružne organizacije v naši deželi, in vzeti v obrambo trgovstvo in obrtništvo, tedaj dva izmej štirih stebrov, na katerih sloni sedanji družabni red, na katerih sloni vsaka zdrava gospodarska organizacija, na katerih pa tudi sloni ustrojstvo države.

Kakor bi bila velika napaka smatrati zadružništvo za panacejo proti vsaki stiski in nadlogi; tako bi bila — in še veliko večja — napaka, delovati proti zadružništvu sploh. Vsaj se ne da tajiti, da je zadružništvo neprecenljivega pomena v stanovski organizaciji; da ravno ono poživlja smisel za skupnost interesov, da je ono ščit v boji za obstoj. Analogija za sedanje zadružništvo nahaja se že v nekdanjih cehah in cunftih; le da je mo-

derno zadružništvo potrebam časa primerno postavljeno na širšo podlago. Pameten in razsoden človek ne bode torej nikdar deloval proti snovanju pravih kmetijskih ali obrtnih zadrug; temveč podpiral jih bode z vso močjo, ker je v njih veliko poroštvo, da se oba ta dva stanova s tem večjo resnobo polotita napredka v kmetijstvu in obrtništvu, brez katerega bi jima le klavern obstoj.

Pač pa je, najstrože obsojati ono zadružništvo, ki — kmetu jemlje smisel za prave njegove dolžnosti in mesto, da bi ga napeljevalo k umnemu gospodarstvu, hoče napraviti iz njega trgovca špekulanta. Tako zadružništvo je nezdravo, je demoralizujoče in razdirajoče. Tako zadružništvo je tudi skrajno nekrščansko, ker ne blaži, ne krepi, ne vadi k mejsebojni ljubezni, temveč vzbuja mržnjo in strasti.

Takemu zadružništvu uprti se je v interesu zdravega narodno-gospodarskega razvoja z vso odločnostjo, a ustvariti je ob enem zadružno organizacijo trgovcev in obrtnikov, katera bode — na zdravi podlagi sloneča — krepka trdnjava v nekrščanskem boji, kateri se jim je napovedal.

V imenu trgovinske in obrtne zbornice je zborovalce pozdravil nje predsednik g. Perdan, želeč, da bi shod obrodil obilo sadu na korist trgovcev in obrtnikov in cele dežele kranjske.

O delovanju konsumnih društev, o nečuvenih razmerah, ki ponekod vladajo, je poročal g. Lapajne iz Idrije. Shod je soglasno sprejel naslednjo resolucijo:

„Bodočemu trgovskemu in obrtniškemu društvu se nalaga sestaviti obširno spomenico o pogubonosnem delovanju konsumnih društev; to spomenico je predložiti vladi, deželnemu odboru in škofijskemu ordinarjatu in sicer potom trgovske zbornice. Pri vladi pa je ob enem vložiti peticijo za spremembo zakona o konsumnih zadrugah, tako da v bodoče ne bode več mogoče tega zakona proti trgovcem in obrtnikom na ta način izkoriščati, kakor ga sedaj izkoriščajo konsumna društva.“

O organizaciji trgovcev in obrtnikov je poročal g. Petsche. Po njegovem nasvetu je shod sprejel naslednjo resolucijo:

„Dne 6. aprila 1899 v Ljubljani zborujoči prvi splošni zbor trgovcev in obrtnikov dežele Kranjske sklene:

1.) Da se nemudoma ustanovi „Splošno trgovsko in obrtno društvo za deželo Kranjsko s sedežem v Ljubljani“, v katero svrha se takoj izvoli začasni odbor 14 členov, od katerih naj bode 8 stalno bivajočih v Ljubljani, dočim naj izmed ostalih pripadata po 2 člana na Notranjsko, Gorenjsko in Dolenjsko; tako sestavljenemu začasnemu odboru prirediti je brez odloga društvena pravila ter izposlovati jim oblastvenega potrjenja, potem pa čim prej sklicati prvi redni občni zbor v svrha konstituiranja;

2.) da se — vpoštevaje resnično potrebo — brž ko mogoče ustanovi slovenska trgovinsko-obrtniška banka s sedežem v Ljubljani, glede katere ustanovitve se naroča in prepušča bodočemu „Splošnemu trgovskemu in obrtnemu društvu za deželo Kranjsko v Ljubljani“, da takoj po svojem konstituiranju vse v to ime potrebno ukrene;

3.) istotako se imenovanemu društvu naroča in prepušča, da deluje na to, da se delokrog konsumnih društev in gospodarskih zadrug omeji na gotove predmete, zlasti da se jim prepovejo pivnice in točenje vina, petijota ter žganja na drobno, ter tudi prepove prodajati trgovcem blaga na debelo in da taisto strogo pazi na vsako nezakonito postopanje teh društev ter vsak prestop po svojih zaupnikih nemudoma naznani na pristojnem mestu;

4.) istemu društvu se naroča, da vse potrebno ukrene v primerno varstvo trgovine in obrti, da pomaga tako posamezniku, kakor dotičnima stanovoma v celoti, bodisi v pravnih ali političnih zadevah, da v to svrha pošilja prošnje, peticije in deputacije na trgovinsko in obrtno zbornico, na zakonodajne zastope in oblasti in da po poslancih upliva, da se bolj deluje na povzdigo trgovine in obrti kakor tudi na to, da se prepove krošnjarstvo;

5.) isto društvo deluj tudi na to, da se konsumna društva in zadruge obdačijo prav tako, kakor vsi drugi trgovci in obrtniki, ter da se jim v tem smislu odvzemo vse postavne ugodnosti;

6.) končno izreka današnji zbor nujno in neobhodno potrebo glede ustanovitve slovenske trgovinske šole v Ljubljani.“

Shod je po kratki debati sprejel obe resoluciji in izvolil odbor, ki naj osnuje društvo trgovcev in obrtnikov.

Deželni zbor kranjski.

5. seja dne 5. aprila.

Posl. Višnikar je poročal o dovolitvi podpor za šolske zgradbe ter o prošnji županstva v Dolenji vasi pri Ribnici za podpore za šolsko zgradbo in pa krajnega šolskega sveta v Orehovici pri Št. Jerneju za podporo za zgradbo dvorazrednice. Vsem zahtevam in željam se ni moglo ustreči. Poročevalec je predlagal, naj se dovolijo za l. 1899. naslednjim šolskim občinam podpore: Erzelj 150 gld., Postojina 530 gld., Sv. Peter 150 gld., Orehek 200 gld., Kočevska Reka 200 gld., Loški Potok 500 gld., Raka 200 gld., Bušečavas 450 gld., Veliki Podlog 470 gld., Šmartno pri Kranju 200 gld., Sv. Križ pri Tržiču 300 gld., Cerklje 500 gld., Primskovo 200 gl. Tomišelj 200 gld., Vič 500 gld., Bled 500 gld., Vrhpolje 200 gld., Vodice 200 gld., Suhor 150 gld., Dolenja Podgora in Čepље 200 gld., skupaj 6000 gld. Dalje je predlagal, naj se prošnji županstva v Dolenji vasi in kr. šolskega sveta v Orehovici za letos odklonita.

Po daljši razpravi, v katero so posegli poslanci Pfeifer, Božič in Hribar so bili ti predlogi sprejeti, kakor tudi resolucija naj se v prihodnje leto v prvi vrsti ozira dež. odbor na šolske občine Dolenja vas, Orehovica, Zagorje na Pivki in Erzelj.

Posl. Murnik je poročal o prošnji društva v varstvo avstrijskega vinarstva v Retzu za podporo, in je bilo dovoljenih 50 gld.; o prošnji predstojništva šolskih sester v Šmihelu pri Novem mestu za nagrado, in je bila dovoljena podpora za 1898/99 leto 500 gld.; o prošnji kranjsko primorskega gozdarskega društva za podporo je bil dovoljen znesek 200 gld.; o prošnji Franca Jereba, učenca na vinarski šoli v Klosterneuburgu, za podporo, in je bilo odklonjeno, izročiti prošnjo dež. odboru v primerno rešitev, kakor tudi prošnja medicince Ivana Hubada na Dunaju; o prošnji treh posestnikov iz Dol. Suhadola za povračilo izkupila za zaplenjeno in prodano hrvaško živino, in je bilo sklenjeno odstopiti prošnjo dež. vladi.

Posl. Lenarčič je poročal o letnega poročila § 3. A. „Deželna kultura“.

V velikem govoru je pojasnil gospodarski položaj dežele in obsodil delovanje nekaterih konsumnih društev.

Za njim je posl. dr. Tavčar razpravljaj o načelih zadružništva, pojasnil napake pri kranjskih konsumnih društvih in ožigosal z jako ostrimi besedami delovanje in izgrede pri teh društvih.

Ugovarjala sta mu poslanca Ažman in Schweiger, ki sta obsojala napake pri društvih in zagovarjala princip zadružništva.

Na predlog poslanca barona Schwegla se je sklenilo, izvoliti poseben odsek 9 članov, ki naj vso zadevo preišče in stavi primerne nasvete.

6. seja, dne 7. aprila.

V tej seji je zbornica dognala specijalno razpravo o deželni kulturi.